

**D. Marcvs Evangelista. Rodolphi Gvaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Homilia XXII. Et accidit ut transiret sabbatis per segetes, & cœperu[n]t
discipuli eius inter eundum uellere spicas, & pharisæi dicebant illi: Ecce,
cur faciunt sabbatis quod non licet? Et ipse ait ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

Et ita tandem omnis religionis expertes fiunt. Alteri vero Papati propter Confessionis auricularis & ieiunij quadragesimalis disciplinam & sacrificulorum tyrannidem oderunt, Euangelio vero ad carnis licentiam abutuntur. Vtriq; ergo professione tantum Euangelici sunt, ut primum verò carnis purgantur & liberi sui officij admonentur, Papatum Euangelio preferunt, & tritum illud de vino dictum sonant: Verus melius est. Ita & ipsi pereunt, & Euangelium apud eosdem effundunt, dum sua leuitate illud impijs deridendum propinant.

Itaque de remedio cogitandum erit serio, quod ipsum in presenti Christus monstrat, dum vinum in vases novos mitti debere ait. Animos ergo ad omni superstitione & peccandi licentia reuocandi requirit. Vt verò tales habeantur, primò publica auctoritate tollantur oportet, quacumq; superstitione & peccandi licentia reuocandi requirit. Et hic sanctissimorum Regum exempla imitari conuenit, qualis Iudas pater, & Ezechias, qui ne serpenti quidem aneo parcendum putauit, cum illo ad idololatriam lapsus fuisset. Deinde non minus publicis legibus coherenda erit peccandi licentia, ne propter licentiam improbitatem Euangelij male audiat. Præterea diligentissimam inuenturis curam habere conuenit, ut illa à teneris annis puriori religioni assuescat, & superstitionem odisse discat: quæ de re singularia Dei præcepta in scripturis habentur. At negliguntur hodie, prob dolor, ista omnia. Requiruntur quacumq; aliquam quæstus spem præbere possunt, imò ea quocumq; que carnis licentiam præbent, & illicitis voluptatibus occasionem præbent aliquam. Impune grassantur vitia. Inuenturis curæ negligentiæ iacet. Nisi ergo de hisce emendandis serio cogitetur, peribunt tandem veteres illi & inueterati vires, dissuet verò Euangelium, & transferetur regnum Dei ad gentem, quæ fructus dignos faciet. Oremus ergo Deum patrem misericordia, ut animos nostros ipse innouare dignetur, ut in Christo lesa noua creatura simus, ipsi debetur benedictio, honor, gloria & potestas. Amen.

3. Corruptio
nis nostri secu-
li remedium.
2. Reg. 18. 22.
23. & c.
Deut. 6.
Exod. 13.
Psal. 78.

Et accidit ut transiret sabbatis per segetes, & cœperunt discipuli eius inter eundem uellere spicas, & pharisæi dicebant illi: Ecce, cur faciunt sabbatis quod non licet? Et ipse ait illis: Nunquam legistis quid fecerit Dauid, cum opus haberet, & esuriret ipse, & qui cum eo erant? Quomodo ingressus sit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum, & panes propositionis comederit, quos non licet edere nisi sacerdotibus? & dederit etiam ijs qui secum erant? Et dicebat illis: Sabbatū propter hominem factum est, non homo propter sabbatū. Itaq; Dominus est filius hominis etiam sabbati.

Quoniam Dei filius humani generis doctor & saluator in mundum venit, omnibus ijs medi- Argumentum
ri debuit, que vera salutis cognitioni obstant. Inter hæc potissima sunt, humanarum tradi- & usus præ-
tionum obseruatio, & superstitiosa ceremoniarum, diuinitus licet traditarum, fiducia, De illan- sentis loci.
per egit contra inanem ieiuniorum obseruationem disputans: ubi ostendit, hoc potissimum Iudeis
obstare, quò minus in veritatis cognitione proficiant, quòd veteres panis & vires deponere nolint.
Dei quæ de superstitiosa fiducia externorum, que diuinitus instituta sunt, de quibus occasione ex sab-
bati religione desumpta disputat: ita nimirum rem proponens, ut non sabbati modo rationem veram
distingrat, sed simul quis verus omnium externorum usus, quis abusus sit, declaret. Ordo historie
hic est.

Primo factum discipulorum Christi describitur, quod presenti tractationi occasionem præbuit. I. Ocasio præ-
Sabbatis vna cum Christo segetes transeunt, & quia esuriunt, spicas auulsas & manibus contritas sentis tracta-
edunt, quod illis alijs per legem facere licebat. Quæ causa est, quòd non furui aut rapina, sed duntaxat
Matth. 12.
Deute. 23.
Christus suos
Christi discipulos suos esu-
rire patitur, quòd facile prohibere poterat, sicuti ex multis ipsius miraculis abunde patet. Sed partim
Christi discipulos suos esu-
presenti disputationi occasionem præbere, partim suos ad inopiam & que eius aduersa ferenda præ-
parare voluit. Manebant enim illos post Christi discessum omnis generis tribulationes, paupertas,
esurire patitur.

Philipp. 4. fames, nuditas, contemptus & persecutiones affidue. Quae ne illis in solita viderentur, paulatim eos assuescere oportuit, ut (quod Paulus de seipso scribit) saturari scirent & esurire, abundare & paucitate frui. Et sane debebant hoc singuli in exemplum trahere, ut quando abundant & paucitate fruiuntur, sese adversis ferendis assuescerent, & discerent paucis contenti vivere. Hoc enim & profertur vita conducit, dum multis curis & sollicitudinibus nos liberat, & simul regno Dei magis neos reddit, quod ab illis nunquam percipi poterit, qui vel ethnicorum more de victu & amittuntur. ceteri sunt, vel carnis voluptatibus se totos immergunt. At quia hodie contra Christi praecipuum temperanter belluamur, ipsi nobis inopia & egestatis auctores sumus, quam dum ferre non possumus, fidem quoque abnegamus, & pecuniae causa quidvis à nobis impetrari patimur.

Matthaei 6. Luc. 21. Ephef. 5. Zelus et studium Apostolorum erga Christum. **Luc. 22.** Praeterea Apostoli nobis observandi veniunt, in quibus admirabile salutaris studium servitur. Reliquerant illi propter Christum sua omnia, & qui domi habebant unde viverent (sicut supra in Petri & Matthaei historia patuit) nunc famem sustinent, nec tamen idem Christum deserunt. Quam ultima Cana interrogat, nunquid illis unquam defuerit, nihil sibi defuisse testatur. Castitatem ardoris fuit, quod iustitiam esurierunt, & regnum Dei sibi ante omnia quaerendum esse patet. Non ergo senserunt quaecumque corpori accidebant incommoda, dummodo Christo lesa, qui paucis & fons aquae vivens est, frui & saturari possent. Hos itaque ipsi quoque imitemur, si quidem non sibi sectatores Christi haberi volumus. Renuntiemus ijs quae in mundo sunt, quando in hoc nobis est, quod animas nostras saturare & tranquillas reddere possit. In unum vero Christum inveniunt, illas per quaevis adversa sequamur, & pro execrabilibus, imò nocentissimis rebus ducamus ea omnia, quae ab illo abstrahere solent. Vide Paulum Philipp. 3. cap.

II. Pharisaeorum Christo exprobrant. Secundo loco pharisaei produciuntur, qui non modo discipulos accusant, verumetiam illorum. Et (ut Matthaeus habet) Christo, tanquam dissolutioris disciplinae auctori, exprobrant. Eos (aiunt) sui discipuli faciunt, quod non licet facere in sabbato. Ita vero ipsum vulgo suspectum & inuisum facere conantur, sed causam plane plausibilem suscipere putant, quando sabbati religioe manentis traditionibus nitentur, sed à Deo in ipsa mundi origine instituta, deinde in lege confirmata & sub capitalis supplicij comminatione mandata erat. Nec mirum est, pharisaeos ob huiusmodi contritas violati sabbati accusare Christi discipulos, quando ed superstitiosius Iudaeorum pharisaei regrediuntur, ut scelus vix venia dignum putent, si quis sabbato vel pomum igni admovent, vel herbas calcando euellat, vel arborem scandendo ramum frangat, vel etiam salientem pulicem capiat. Quae in praesenti causa Dei exemplum imitari velle videntur, qui ne diebus sabbati Matma colligerent, vetuit. At nimis rigide in Christi discipulos torquent, quod à Deo ad coercendam gulam & intemperantiam ventris studium olim mandatum fuerat.

Exod. 16. Caterum in pharisaeis hisce probe exprimitur hypocritarum ingenium, qui perperam veritatis hostes esse consueverunt. Sequuntur passim Christum, ut nimirum videri possit, bisimiles qui invidia odio flagrabant, tam raro ab illo digressos fuisse, vel tantum potuisse in illo sequendo vel mollesse temporis consumere. Sequuntur autem, non ut discant & in pietatis studio proficiant, sed ut invidiam invidiandi occasiones inveniunt. Deinde res minimas & quae nullius momenti sunt, maligne notant, quibus interim de ijs solliciti, sine quibus nec religio nec salus hominum consistere potest: quod ipsum non solum in illis Christus reprehendit, quando ab illis culicem colari, camelum vero deglutiri ait. Eos quoque praetermittant, Christo non sine dente objeunt, quod ab ipsius discipulis sebat. Imitantur bono nostro seculo, qui cum Evangelicae veritatis acerrimi hostes sint, tamen sacros catuus frequentes persequuntur, & fidelium commercijs sese insinuant: id vero omne non alio fine aut insano facerent, quam ut calumentur, si quid in specie cum charitate aut honestate aut fide vera pugare videntur. Quod fit, quod in solis externis haereant, & quicquid respiciam sit ab ijs, qui Evangelium professantur, id vel illius ministris, vel etiam ipsi Evangelio impingunt. Ita vero Evangelij odor illis exilis est, qui electis & Dei timentibus salutifer esse consuevit. Porro nostrum est, hostium nostrorum malignitate bene vti, ut ed cautius atque diligentius vocationem nostram tueamur, quo magis totius mundi oculis expositos esse scimus. Ut enim veritatis lucem mundus videat: ita acutius observat quicquid in huius ignominiam detorqueri potest, nec ea quae per Evangelium decernuntur, sed quae à nobis contra Evangelij praescriptum fiunt, notare consuevit. At hortendum scilicet, ut peccati

si peccandi licentiam eò vsq; progredi patiamur, vt propter nos Christi doctrina male audiat. Re-
spexit huc Dominus, quando nos ciuitati in monte sive confert, que abscondi non potest, simulq; mo-
net, vt opera nostra luceant coram hominibus, quò per ea pater noster celestis glorificetur. Vide
Matthai quintò.

Tertiò Christus inducitur, qui nec sua nec discipulorum suorum cause vnquam deest, & pro-
inde argumentis validissimis aduersarios suos confutat. At quia hic breuitati studet Marcus, que-
dam nobis ex Mattheo interserenda erunt, qui quatuor argumentis Christum suos defendisse scribit.

Primum à Davidis exemplo argumentatur, quo interim discipulos quoq; consolari videtur, dum
nostrum typum illis in mentem reuocat. Constabat enim Dauidem Christi typum fuisse, qui propte-
re Davidis filius & ipse Dauid dicitur. Quid ergo mirum erat, Christum pauperem oberrare, &
ipsum sectatores interdum esurire, quando hoc ipsum olim Dauidi accidit, qui postea ad summum re-
gnum salignum euectus est? Quoad verò phariseos, non absq; morsu exemplum allegat, cum ait: Nan-
quam legistis? Senus enim est: Aut nunquam legistis Davidis historiam, aut legistis. Si nunquam
legistis, ne inexcusabilis est vestra negligentia, cum doctores & magistri ecclesie haberi velitis. Si
vero legistis, & nihilominus discipulorum meorum factum reprehenditis, maligni omnino & inuidi
sunt calumniatores estis, cum hoc ipsorum factum eadem ratione, qua olim Davidis, excusari possit.

Nam panes propositionis edere non minus prohibuit laicis, quam sabbatum violare. At Da-
uid sarranis illos comedit, & socijs similiter esurientibus comedendos dedit, nec hoc illi vitio datur.

Cur ergo meos hosc reprehenditis, quos eadem famis necessitas excusat? Vbi obiter hoc quoq; obser-
uandum venit, Dauidem nec promissi regni dignitate aut privilegio, nec sacerdotis dispensatione, sed
sola necessitate excusari. Nisi enim hæc vrgeat, & quidem inuitabilis, nulla est tanta alicuius homi-
nis auctoritas, sub cuius prætextu diuina leges violari debeant. Arguit hoc nostris seculi tyrannidem,
quando in principum & opulentiorum gratiam de omnibus penè tam diuina quam humanis
legibus Episcopi & Pontifices dispensant, pauperiores vero, etsi adamantina necessitate premantur,
negis infringunt. Similiter & illi confutantur, qui illustribus personis quidvis licere putant, &
vixquam non illud in ore habent: Augustus & Augusta non tenentur legibus. At aliter Deus sta-
uit, qui librum legis à Rege nunquam deponi vult, & Saulis aliorumq; regum sui populi inobedien-
tiam grauissime puniuit.

Porro ne Davidis exemplum nihil ad presentem causam facere dicerent, eò quòd alia sit panum
propositionis quam sabbati ratio, aliud exemplum ab ipsis sacerdotibus desumptum adducit. Annon
legistis (inquit) in lege, quòd sabbatis sacerdotes in templo sabbatum profanant, & crimine vacant?
Quis dicat: Si Davidis exemplum reijcitis, agendum aliud proferam, sacerdotum scilicet, qui die sab-
bati pecudes maciant, excoriant, dissecant, ligna scindunt, & infinita alia faciunt, que absque labo-
re fieri non possunt. Vnde facile patet minime admitti debere rigidam illam præcepti de sabbato ex-
ceptionem, que superstitiosa potius quam religiosa & pia cenferi debet. Quòd si sacerdotes templi re-
ligione excusari dicatis, & quòd cultui diuino seruiant quacumque ab illis fiunt: rursum potior erit
meorum discipulorum causa, quando illi mecum versantur, et famem patiuntur ne à me discedant,
qui templo maior sum, adeoq; ille ipse sum, qui per templum & sacra illius omnia figuratur.

Tertio loco propheta testimonium affert, quo etiam alibi vsus est, dicens: Quòd si sciretis quid
sacrificetis, & non sacrificium, nequaquam condemnaassetis infantes. Si enim misericor-
dia & charitatis opera ipsi quoque sacrificijs Deus præfert, quibus nihil in toto illo cultu externo
augustinus & sanctus habetur, num illum velle putabitis, vt propter sabbati religionem aliquis ho-
minum periret?

Quarto ab hominis dignitate & sine sabbati argumentatur. Vt reliqua omnia propter hominem
condita sunt, vt illius vsibus & conseruationi inseruiant: Ita sabbati quoque otium hominis causa
Deus instituit, non vt huius supersticiose obseruationi homo seruiliter subiectus esse debeat. Nam &
sabbati dominus est filius hominis. Id verò tam de Christo, quam quouis homine Christiano intel-
ligi potest. Iuxta illud Pauli: Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollus, siue Cephas, siue muna-
da, siue vita, siue mors, siue presentia, siue futura: omnia, inquam, vestra sunt, vos autem Christi,
Christi autem Dei. i. Cor. 3.

III. Christi
apologia.

1. Exemplum
Davidis.
1. Sam. 21.
1. Jerem. 23.
Ezech. 34. &c.

Leuit. 24.

Davidis factum
sola necessitate
excusatur.

Deut. 17.

2. Exemplum
sacerdotum.

3. Propheta tea
Simonium.
Hof. 6.
Matth. 9.

4. Ab hominis
dignitate &
sine sabbati.
Gen. 1. 2.
Psalm. 8. &c.

Quomodo ho-
mo sabbati &
externorum
omnium sit do-
minus

Ceterum ista non sic accipi debent, quasi homini in his pro suo arbitrio quidvis statueret & agere
liceat: sed verum omnium externorum usum Christus tradit, ne illis per superstitionem ad nostrum
sive aliorum hominum interitum abutamur, quae nostrae salutis causa Deus instituit. Et de vera
sabbati observatione in sequenti historia plenius dicitur. Nunc obseruasse sufficiat, externa omnia
charitati cedere debere, ne laqueus ipsius iniiciatur, quos necessitas inuitabilis alio vocat. Quod si qua
diuinitus instituta sunt, charitati cedere debent, quando magis humanas traditiones illis cedere
conuenit? Quo argumento totius Papatus tyrannis arguitur, quando in hoc omnia charitati ad-
uersantur, & quae parentibus, liberis, magistratibus, coniugibus, vniuersis denique & singulis de-
bentur officia, securè negliguntur, dummodo monachorum regulae & patrum traditiones in pretio
habeantur. Nos itaque Dei gloriam & proximi utilitatem in omnibus spectemus. Ita fiet, ut Chris-
ti exemplum secuti in eodem viuamus, cui debetur benedictio, honor, gloria & potestas in aeternum
Amen.

C A P V T III.

H O M I L I A XXIII.

ET ingressus est iterum synagogam, & erat ibi homo arefactam ha-
bens manum, et obseruabant eum, an sabbatis esset eum sanaturus,
ut accusarent illum. Et ait homini habenti manum arefactam. Surge in
medium. Et dicit illis: Vtrum licet sabbatis benefacere, an malefacere:
animam seruare, an occidere? At illi tacebant. Et cum circumspexisset
eos cum iracundia, condolecens super caecitate cordis eorum, dicit ho-
mini: Extende manum tuam, et restituitur ei manus illius sa-
na ut altera.

Argumentum
& usus praes-
entis loci.

VT homo pro corrupto carnis ingenio in errores facile prolabitur: Ita ex ipsa diffi-
cultate in viam redire potest. Quare in corrigendis erroribus non modo diligenter, verum etiam
frequenti doctrina & admonitione opus est. Obseruat hoc in sabbati reformatione Chris-
tus. Huius religionem omnem in corporis otio Iudei consistere putabant, & eo magis
progressi, ut non tam superstitiosi quam ridiculi cenferi possent, sicuti nuper dictum est. Quia
104. 5. 7. 9. & c. annes vno & altero exemplo probat) Christum propter opera, quae diebus sabbati sanctissimi
& saluberrima edebat, damnare & fastidire solebant. Frequenter ergo Christus hanc illorum su-
perstitionem resellit, & ut maior sit doctrinae ipsius auctoritas, eandem factis miraculis illustrat.
Et nuper quidem ostendit, sabbatum propter hominem institutum esse, & proinde illos potius
falli, qui propter hoc suam ipsorum salutem negligunt. In praesenti vero, ne proximi quidem salu-
tem negligi debere docet, & quibus potissimum operibus sabbatum sanctificari soleat. Inter
genere admonemur, externa omnia cum nostrae tum proximi salutis seruire, & vniuersum
qui ita illis additi sunt, ut propter illa fidei & charitatis officia negligant. Sed praestat ipsam
viam inspicere.

Christus syna-
gogam ingres-
sus docendi oc-
casione captat.
Matth. 12.
Christi studium
in procuranda
salute nostra.

Christus Iesus, ut de hac re agendi occasionem inueniat, ipso die sabbati synagogam ingressus
& quidem illorum (ut Matthaeus scribit) qui paulo ante illum inuidiose nimis calumniati fuerant.
Et mox occasio offertur, quando illic est, qui manum arefactam habens, illius ope indiget. Hoc
autem non obseruatione modo, verum etiam admiratione dignum est. ardens illud Christi studium,
quo in hominum salute procuranda vititur. Esi enim nupiam non ipsi insidiantur acerrimi hostes,
qui omnia ipsius odiose carpunt, & se hucusque nihil aut parum profecisse videat: non cessat rancore,
salutis doctrinam indignis quoque, imò inuitis & reluctantibus offerre, nec earum synagogarum in-
dedignatur, in quibus pharisaei, hostes ipsius acerrimi, dominabantur. Et hoc animae naturae ar-
mentum euident. Dei enim proprium est, per petuo saluandi studio teneri, nec hominum indignitatem